

Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент,
Сташенко О.А., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРОТИДІЯ ТЕРОРИЗМУ В СФЕРІ АВІАЦІЇ

Авіація є однією з найбільш важливих галузей сучасного світу, забезпечуючи швидкий та зручний спосіб переміщення людей і вантажів по всьому світу. Незважаючи на всі переваги авіатранспорту, ця сфера також стала об'єктом уваги та атак терористів.

Одним із найнебезпечніших видів тероризму є повітряний тероризм, небезпека якого полягає у неможливості проведення негайних операцій щодо звільнення заручників. Авіаційне сполучення є особливо привабливим для терористів, оскільки кожен терористичний акт на літаку привертає величезну увагу з боку суспільства [1].

Наслідки терористичних актів на борту літака можуть бути катастрофічними, якщо не приймати належних заходів з протидії.

Першим випадком тероризму в авіаційній сфері стало захоплення лайнера в 1931 році у Перу. За деякими відомостями, літак було викрадено з метою поширення листівок революційного змісту, проте жодних наслідків у міжнародно-правовій сфері цей інцидент не викликав. Найбільша кількість терористичних актів на повітряному транспорті була здійснена в період з 1970 по 1979 рік [2].

Найбільшим терактом в сфері цивільної авіації став теракт 11 вересня 2001 року, нападники-смертники захопили американські пасажирські літаки і врізалися у два хмарочоси Нью-Йорка, вбивши тисячі людей.

Після всіх цих трагічних випадків, світ став потребувати більшої безпеки польотів. Безпека польотів, як окрема категорія, на нормативному рівні визначається однозначно: безпека польотів – комплексна характеристика повітряного транспорту та авіаційної діяльності, яка визначає здатність виконувати польоти без загрози для життя і здоров'я людей. Авіаційна безпека визначається як захист цивільної авіації від актів незаконного втручання, який забезпечується комплексом заходів із залученням людських і матеріальних ресурсів [3].

Прагнучи зміцнити громадський порядок і безпеку, аеропорти все частіше звертаються до профайлінгу як засобу захисту. У загальному розумінні профайлінг – це сукупність психологічних методів і методик оцінки та прогнозування поведінки особи на основі аналізу найбільш інформативних приватних ознак, характеристик зовнішності, невербальної і вербальної поведінки. Це передбачає використання складних алгоритмів і технологій для ідентифікації людей, які можуть становити загрозу або брати участь у злочинній діяльності. Використовуючи передові технології, такі як розпізнавання обличчя, штучний інтелект і машинне навчання, адміністрація аеропорту може гарантувати безпеку мандрівників, зберігаючи їхні права та конфіденційність [4].

З метою запобігання несанкціонованому пронесенню або розміщенню на борту повітряного судна зброї, вибухових речовин і пристроїв, інших предметів, що можуть використовуватися для здійснення акту незаконного втручання, у кожному аеропорту щодо всіх фізичних осіб, які потрапляють до стерильних зон, зон обмеженого доступу, що охороняються, та критичних частин таких зон, їхніх особистих речей (ручна поклажа та багаж), вантажу, пошти, бортприпасів, бортового харчування, засобів, що використовуються під час провадження виробничої та службової діяльності, здійснюється догляд та контроль на безпеку [5].

На сьогоднішній день важливим органом реагування на порушення безпеки в цивільній авіації є Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), яка створена згідно з положеннями Чиказької конвенції про міжнародну авіацію 1944 р. Реакцією на спалах тероризму в світі стала Резолюція Ради ІКАО у 1969 році, відповідно до якої було створено Комітет по незаконному втручанню в діяльність цивільної авіації [6].

Отже, проаналізувавши викладений матеріал, можна дійти висновку, що тероризм в сфері авіації, був і залишається дуже великою проблемою для безпеки польотів. Світ, в свою чергу, завдяки новітнім технологіям, засобам забезпечення безпеки та міжнародним організація робить все можливе для протидії тероризму.

Література

1. Гусар О.А., Гатченко К.О. Профайлінг як засіб протидії повітряному тероризму. *Права людини в епоху цифрових трансформацій: матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф.*, м. Київ, Національний авіаційний університет, 25 лют. 2022 р. Том 1. Тернопіль: Вектор, 2022. С. 145-147.

2. Грицик Д. Авіатероризм – важлива проблема сьогодення. *Аеро. Повітряне і космічне право: матеріали Всеукр. конф. молодих вчених і*

студентів 2019. URL: <https://conference.nau.edu.ua/index.php/AERO/VKMUS17/paper/view/5562> (дата звернення 19.10.2023).

3. Актуальні питання щодо законодавчого забезпечення розвитку цивільної авіації. URL: <https://nau.edu.ua/site/variables/docs/docsmenu/studnauka/polit2013/tezy> (дата звернення 17.10.2023).

4. Подзолкова Т.Ю. Використання профайлінгу під час виявлення загроз вчинення кримінальних правопорушень проти безпеки повітряного транспорту в Україні. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку юридичної науки, освіти та технологій у XXI столітті в дослідженнях молодих учених: збірник матеріалів доповідей учасників всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 3 бер. 2023 р.).* Харків, 2023. С. 141-145.

5. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 21 бер. 2017 р. № 1965-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1965-19#Text> (дата звернення: 17.10.2023).

6. Колосов Р.В., Малишко В.М. Проблеми законодавчого врегулювання авіатероризму. URL: [https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/46867/1/Колосов Р.В.%20 Малишко В.М..PDF](https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/46867/1/Колосов%20Р.В.%20Малишко%20В.М..PDF) (дата звернення: 17.10.2023).

УДК 341.824:338.47 (043.2)

Авдюшкіна К.О., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МІЖНАРОДНИХ ТА ДЕРЖАВНИХ СТРУКТУР У ПРОЦЕСАХ РОЗСЛІДУВАННЯ АВІАЦІЙНИХ ПОДІЙ

Боротьба зі злочинністю належить до пріоритетних напрямів міжнародного співробітництва, її зростання та інтернаціоналізація обумовили необхідність взаємодії держав щодо її розв'язання.

Авіаційні події, такі як аварії або терористичні акти, мають серйозні наслідки і вимагають високого рівня співробітництва міжнародних та державних структур у процесах розслідування, одними з головних міжнародних організацій на теперішній час є:

1. Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО) (англ. International Civil Aviation Organization, ICAO) — заснована відповідно до Чиказької конвенції про цивільну авіацію 1944 року, є спеціалізованою установою ООН, що займається організацією і координацією міжнародного співробітництва держав у всіх аспектах діяльності цивільної авіації. Учасниками ІКАО є близько 190 держав, у тому числі на основі правонаступництва й Україна[1]. Важливо